

HUDUDLARNING INVESTITSYAVIY JOZIBADORLIGINI OSHIRISHNING ASOSIY OMILLARI

**Kobulov Olimjon
Xurramovich**

O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi Ijtimoiy va ishlab chiqarish infratuzilmasini rivojlantirish dasturini shakllantirish va tahlil qilish departamenti Ijtimoiy va ishlab chiqarish infratuzilmasini rivojlantirish dasturini shakllantirish va monitoring boshqarma boshlig'i. E-mail: Olimjon.Kobulov@imv.uz

Investitsiyalar hududlarning iqtisodiy o'sishini ta'minlash, yangi ish o'rinlarini yaratish, ishlab chiqarishni modernizatsiya qilish va hududlar raqobatbardoshligini oshirishning muhim omilidir. Shu bois hududning tabiiy va iqtisodiy resurslari bilan bir qatorda, infratuzilma, biznes muhiti, mehnat resurslari, transport-logistika imkoniyatlari va institutsional barqarorlik investor qarorlariga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

O'zbekistonda hududlarning investitsiyaviy jozibadorligini oshirishga qaratilgan institutsional mexanizmlar ham rivojlantirilmoqda. Jumladan, hududlarning investitsiyaviy jozibadorligini reyting asosida baholash tizimining joriy etilishi hududlar kesimida investitsiya muhitini taqqoslash va mavjud muammolarni aniqlash imkonini bermoqda¹.

Shundan kelib chiqib, hududlarning investitsiyaviy jozibadorligini quyidagi asosiy guruhlariga ajratish mumkin:

1-jadval.

Hududlarning investitsiyaviy jozibadorligini shakllantiruvchi asosiy omillar

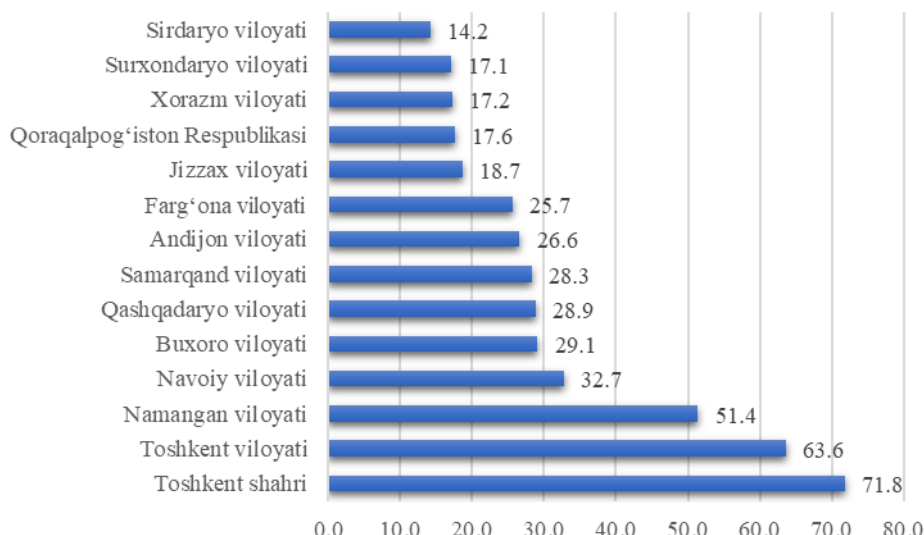
№	Omillar guruhi	Asosiy ko'rsatkichlar
1	Iqtisodiy omillar	YaHM, bozor hajmi, sanoat ishlab chiqarishi, aholi daromadlari
2	Infratuzilmaviy omillar	Elektr energiyasi, yo'l, temir yo'l, logistika, suv va kommunikatsiyalar
3	Institutsional omillar	Huquqiy barqarorlik, investor huquqlari, davlat xizmatlari, byurokratik to'siqlar
4	Mehnat va inson kapitali	Mehnat resurslari, malaka, ta'lim sifati, ishchi kuchi qiymati
5	Innovatsion va raqamli omillar	Internet, IT infratuzilma, ilmiy salohiyat, texnoparklar

¹ O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi. Hududlarning investitsiyaviy jozibadorligi reytingini joriy etish to'g'risida: 2025-yil 16-sentabrdagi qaror // O'zbekiston Respublikasi Hukumat portal. — URL: <https://gov.uz/oz/dustlik/news/view/95879>.

6	Moliyaviy omillar	Kredit olish imkoniyati, moliyalashtirish manbalari, soliq imtiyozlari
7	Hududiy-resurs omillari	Tabiiy resurslar, geografik joylashuv, xomashyo bazasi

Manba: muallif tomonidan OECD, Jahon banki va O'zbekiston Respublikasi rasmiy statistik ma'lumotlari asosida ishlab chiqilgan.

O'zbekiston hududlarida investitsiyalarning taqsimlanishida sezilarli tafovut mavjud. Milliy statistika qo'mitasi ma'lumotlariga ko'ra, 2025-yil yanvar–sentabr oylarida mamlakatda 443,6 trln so'mlik asosiy kapitalga investitsiyalar o'zlashtirilgan².

Manba: O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tuzilgan.

1-rasm. 2025-yil yanvar–sentabr oylarida hududlar kesimida asosiy kapitalga investitsiyalar, trln so'm.

Rasm ko'rinadiki, investitsiyalar hajmi bo'yicha Toshkent shahri va Toshkent viloyati boshqa hududlardan sezilarli darajada ustun. Bunga mazkur hududlarning yirik bozor sifatidagi mavqei, transport-logistika imkoniyatlari, moliyaviy xizmatlar konsentratsiyasi, ishlab chiqarish bazasi va investorlar uchun shakllangan biznes ekotizimi sabab bo'lmoqda.

Biroq investitsiyalarning yuqori hajmi har doim ham hududning investitsiyaviy jozibadorligi yuqoriligini anglatmaydi. Masalan, investitsiya hajmi hududning aholisi yoki iqtisodiy hajmiga nisbatan ham baholanishi kerak. Shu sababli investitsiyaviy jozibadorlikni baholashda aholi jon boshiga investitsiyalar, investitsiyalarning YaHMga nisbati, xorijiy investitsiyalar ulushi, yaratilgan ish o'rinlari va investitsiyalarning iqtisodiy samaradorligi kabi ko'rsatkichlardan foydalanish maqsadga muvofiq.

Hududning transport, energetika, kommunal va raqamli infratuzilma bilan ta'minlanganligi investorning joylashuv bo'yicha qaroriga bevosita ta'sir qiladi. Ishlab chiqarish korxonasi uchun elektr energiyasining uzluksizligi, xomashyoni olib kelish va tayyor mahsulotni bozorga chiqarish imkoniyati investitsiya xarajatlari bilan bir qatorda operatsion xarajatlarni ham belgilaydi.

² O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi. Investitsiyalar bo'yicha qaysi hududlar yetakchi? — 31.10.2025. — URL: stat.uz/rasmiy-ma'lumoti.

Jahon banki O‘zbekistonda transport, suv va energetika infratuzilmasiga katta ehtiyoj mavjudligini qayd etgan. Hisobotlarda infratuzilma bo‘shliqlarini yopish uchun katta hajmdagi investitsiyalar zarurligi va xususiy sektor ishtirokini kengaytirish muhimligi ko‘rsatiladi³.

Shu sababli hududiy investitsiya siyosatida investorni faqat soliq imtiyozlari bilan jalb qilishdan ko‘ra, **“tayyor infratuzilmaga ega investitsiya maydoni”** modeliga o‘tish samaraliroq hisoblanadi. Bunda investor uchun yer maydoni, elektr energiyasi, gaz, suv, kanalizatsiya, internet, avtomobil va temir yo‘l infratuzilmasi oldindan tayyorlangan bo‘lishi lozim.

Investitsiyaviy jozibadorlikning ikkinchi muhim omili — institutsional muhitdir. Investor uchun huquqiy kafolatlar, mulk huquqining himoyalanganligi, davlat organlari bilan munosabatlarning shaffofligi va qarorlarning prognoz qilinishi investitsiya riskini kamaytiradi.

O‘zbekistonda hududlarning investitsiyaviy jozibadorligi reytingining joriy etilishi ham aynan ushbu muhitni o‘lchash va hududiy boshqaruv organlarining investitsiya uchun qulay sharoit yaratish bo‘yicha mas‘uliyatini kuchaytirishga qaratilgan⁴.

Bunda reytingning o‘zi yakuniy maqsad emas, balki **“o‘lchash — muammoni aniqlash — chorani belgilash — natijani baholash”** mexanizmining bir qismi bo‘lishi kerak.

Zamonaviy investor uchun arzon ishchi kuchidan ko‘ra, malakali va mahsuldor mehnat resurslarining mavjudligi muhimroq bo‘lib bormoqda. Ayniqsa, sanoatning texnologik tarmoqlari, IT, moliya, logistika va ilmiy-tadqiqot yo‘nalishlarida malakali kadrlar hududning raqobatbardoshligini belgilaydi.

OECD tahlillarida sifatli universitetlar va yuqori malakali inson kapitalining mavjudligi hududlarning xorijiy investitsiyalarni jalb qilish qobiliyatiga ijobiy ta’sir ko‘rsatishi qayd etilgan⁵. Demak, hududiy investitsiya siyosati bandlik siyosati bilan uzviy bog‘lanishi zarur.

Buning uchun hududlarda investorlarning real ehtiyojlaridan kelib chiqib kasb-hunar maktablari, texnikumlar, universitetlar va korxonalar o‘rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish maqsadga muvofiq. Investor tomonidan yangi korxona tashkil etilishi bilan birga, uning kadrlar ehtiyojini qondiradigan tayyor mehnat bozori ham shakllanishi kerak.

Raqamli iqtisodiyot sharoitida internet sifati va raqamli xizmatlar ham hududning investitsiyaviy jozibadorligiga ta’sir qiluvchi muhim omilga aylanmoqda. Ayniqsa, xizmat ko‘rsatish, elektron tijorat, IT, fintech va masofaviy xizmatlar uchun yuqori tezlikdagi internet infratuzilmasi hududiy investitsiyalarning yangi yo‘nalishlarini shakllantiradi.

³ World Bank. Uzbekistan: Infrastructure Governance Assessment. — Washington, D.C.: World Bank, 2023. — URL: [World Bank rasmiy manbasi](#).

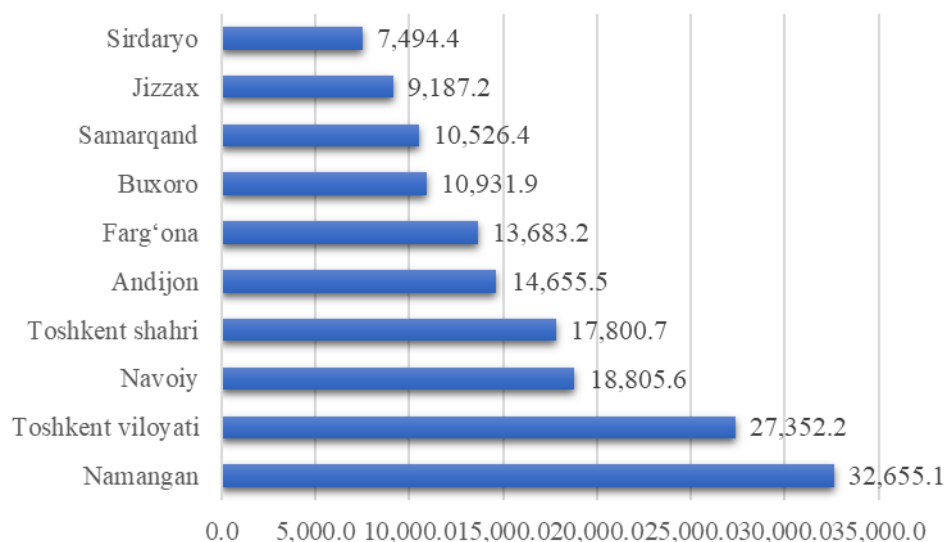
⁴ O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi. Hududlarning investitsiyaviy jozibadorligi reytingini joriy etish to‘g‘risida: 2025-yil 16-sentabrdagi qaror // O‘zbekiston Respublikasi Hukumat portali.

⁵ OECD. Rethinking Regional Attractiveness in the New Global Environment. — Paris: OECD Publishing, 2023. — URL: [OECD rasmiy manbasi](#)

OECD tadqiqotlari raqamli infratuzilma sifati, internet tezligi va innovatsion ekotizimning investitsiyalarni jalb qilishdagi ahamiyatini ko'rsatadi⁶. Shu nuqtai nazardan, hududlarning investitsiyaviy jozibadorligini oshirish faqat sanoat zonalarini tashkil etish bilan cheklanmasdan, **raqamli investitsiya zonalari** va innovatsion klasterlarni rivojlantirishni ham nazarda tutishi kerak.

2025-yil yanvar–sentabr oylarida O'zbekistonda jami 34,5 mlrd dollarlik xorijiy investitsiya va kreditlar o'zlashtirilgan bo'lib, ularning 24,9 mlrd dollari yangi asosiy fondlarni yaratishga yo'naltirilgan xorijiy investitsiya va kreditlarni tashkil etgan.

Hududlar bo'yicha to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar hajmida Namangan, Toshkent viloyati, Navoiy va Toshkent shahri yuqori ko'rsatkichlarga ega bo'lgan⁷. Bu holat hududlarning investitsiya salohiyati va mavjud biznes muhitidagi farqlarni ko'rsatadi.

Manba: O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tuzilgan.

2-rasm. 2025-yil yanvar–sentabr oylarida ayrim hududlarda to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar.

Mazkur ko'rsatkichlar hududlar o'rtasida xorijiy investitsiyalarni jalb qilish qobiliyati bir xil emasligini ko'rsatadi. Shuning uchun barcha hududlar uchun bir xil investitsiya siyosatini qo'llash o'rniga hududning iqtisodiy ixtisoslashuviga asoslangan **differensial investitsiya strategiyasini** ishlab chiqish zarur.

Masalan, tabiiy resurslarga boy hududlarda xomashyoni qayta ishlashga yo'naltirilgan loyihalar, agrar salohiyati yuqori hududlarda agroklastar va oziq-ovqat sanoati, transport jihatidan qulay hududlarda logistika markazlari, yirik shaharlar atrofida esa yuqori texnologiyali va xizmat ko'rsatish loyihalarini rag'batlantirish mumkin.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, hududlarning investitsiyaviy jozibadorligi faqat investitsiyalarga beriladigan soliq va boshqa imtiyozlar bilan belgilanmaydi. Zamonaviy investor uchun infratuzilmaning sifati, huquqiy va institutsional muhitning barqarorligi, malakali mehnat resurslari, raqamli infratuzilma, bozor sig'imi, logistika

⁶ OECD. Rethinking Regional Attractiveness in the New Global Environment. — Paris: OECD Publishing, 2023. — URL: [OECD rasmiy manbasi](https://oecd.org/reregional-attractiveness/)

⁷ O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi. O'zbekiston Respublikasida asosiy kapitalga investitsiyalar: press-reviz. — 21.10.2025. — URL: [stat.uz rasmiy press-reviz](https://stat.uz/rasmiy-press-reviz/)

imkoniyatlari va investitsiya loyihalarining tayyorlik darajasi kompleks ahamiyatga ega.

O'zbekiston hududlarida investitsiyalar hajmining sezilarli o'sishiga qaramay, ularning hududlar bo'yicha taqsimlanishida tafovutlar saqlanib qolmoqda. 2025-yil yanvar–sentabr oylarida asosiy kapitalga investitsiyalarning eng katta hajmi Toshkent shahri, Toshkent viloyati va Namangan viloyatida qayd etilgani hududlar investitsiya salohiyatidan foydalanish darajasi turlicha ekanligini ko'rsatadi.

Shu sababli kelgusida hududiy investitsiya siyosatining asosiy maqsadi faqat investitsiyalar hajmini ko'paytirish emas, balki **hududlarning investitsiya sifatini, diversifikatsiyasini va iqtisodiy samaradorligini oshirish** bo'lishi lozim. Buning uchun hududlar bo'yicha differensial investitsiya strategiyasini ishlab chiqish, infratuzilma va inson kapitaliga investitsiyalarni kuchaytirish, raqamli investitsiya platformalarini rivojlantirish hamda investorlar bilan uzoq muddatli hamkorlik mexanizmlarini takomillashtirish maqsadga muvofiq.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi. Hududlarning investitsiyaviy jozibadorligi reytingini joriy etish to'g'risida. 2025-yil 16-sentabr. gov.uz rasmiy manbasi.
2. OECD. Rethinking Regional Attractiveness in the New Global Environment. Paris: OECD Publishing, 2023. OECD rasmiy nashri
3. World Bank. Uzbekistan: Infrastructure Governance Assessment. Washington, D.C.: World Bank, 2023. World Bank hisobotining rasmiy sahifasi
4. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi. Investitsiyalar bo'yicha qaysi hududlar yetakchi? 31.10.2025. Milliy statistika qo'mitasi
5. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi. O'zbekiston Respublikasida asosiy kapitalga investitsiyalar. Press-reliz. 21.10.2025. Rasmiy statistik press-reliz
6. Mukhamadzhonov, Sh. Improving Regional Investment Attractiveness: Evidence from Youth Industrial and Entrepreneurship Zones in Uzbekistan. Baltic Journal of Real Estate Economics and Construction Management. 2025. Vol. 13, No. 1. P. 245–252. Ilmiy maqola
7. O'razaliyev, J.O'. Institutional and Infrastructural Mechanisms for Enhancing Regional Investment Attractiveness: Conceptual Evidence from Uzbekistan. Eureka Journal of Business, Economics & Innovation Studies. 2026. Ilmiy maqola
8. Lee, H.-S., Chernikov, S.U., Nagy, Sz. Motivations and locational factors of FDI in CIS countries: Empirical evidence from South Korean FDI in Kazakhstan, Russia, and Uzbekistan. 2022. Ilmiy tadqiqot